

การอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม
ของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย

COMMUNITY'S CONSERVATION WITH COMMUNITY'S LIFE AND CULTURAL
ENVIRONMENT OF HUAI LUANG BASIN'S COMMUNITIES, NONG KHAI PROVINCE

อนันต์ คติยะจันทร์¹ ชนะพล ดุลยเกษม² และสมพงษ์ แสนคุณท้าว³

Anan Khatiyachan¹ Chanapon Dulyakasam² and Sompong Sankoon-town³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

^{1,2,3}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus

Received: November 20, 2018 / Revised: April 19, 2019 / Accepted: April 24, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความเชื่อ ในชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย จากการศึกษาพบว่า 1) การอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความเชื่อ ในชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง มีอยู่ 4 ด้านดังนี้ (1) ด้านวิถีชีวิต ชาวชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงยังคงให้ความเคารพผู้อาวุโส มีการเกื้อกูลกัน และกัน มีความสามัคคีและทำสาธารณะประโยชน์ร่วมกันอยู่เสมอ (2) ด้านวัฒนธรรม ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ส่งเสริมบูรณปฏิสังขรณ์ และร่วมกันสืบต่ออนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมประเพณีไว้ (3) ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงมีการรักษาสภาพแหล่งน้ำ รักและหวงแหน ส่งเสริมคนรุ่นหลังให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาแหล่งน้ำอยู่เสมอ (4) ด้านความเชื่อ ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงให้ความเคารพในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็น) ร่วมสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนเห็นคุณค่าของอดีตและปลูกฝังความเชื่อให้แก่เยาวชนรุ่นหลัง 2) แนวทางการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง มีอยู่ 3 ประการคือ (1) การอนุรักษ์ (2) การฟื้นฟู และ (3) การประยุกต์

คำสำคัญ: การอนุรักษ์ชุมชน วิถีชีวิตชุมชน สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) to study the conservation of the way of life, culture, environment, and belief in Huai Luang River Mouth communities, Nong Khai province; and 2) to study the guidelines for conservation of the way of life and cultural environment of Huai Luang River Mouth communities, Nong Khai province. The findings of this research are as follows: 1) The conservation of the way of life, culture, environment and belief in Huai Luang River Mouth communities includes the conservation of the following four aspects: (1) in the aspect of the way of life, residents of Huai Luang River Mouth communities still respect the seniors, provide helps

and supports to each other, are united and regularly collaborate in public beneficial activities; (2) in the aspect of culture, residents of Huai Luang River Mouth communities participate in doing activities to promote and restore cultural sites and collaborate in preservation of the culture and traditions; (3) in the aspect of environment, residents of Huai Luang River Mouth communities have maintained the water sources, love and cherish natural resources, and encourage the future generations to pay close attention to the importance of natural resources; also, they regularly collaborate in improvement and development of water sources; and (4) in the aspect of belief, residents of Huai Luang River Mouth communities pay respect to the sacred entities (both visible and invisible), and participate in creating the awareness of community members to appreciate the values of the past and instill the beliefs in the younger generations. 2) The guidelines for conservation of the way of life and cultural environment of Huai Luang River Mouth communities comprise 3 issues: (1) conservation; (2) restoration and (3) application.

Keywords: Community conservation, Community way of life, Cultural environment

บทนำ

จากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในอดีต ประเทศไทยได้ทำการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ ระบบชลประทาน ถนน พลังงาน จนมาถึงการกระจายอำนาจการกระจายรายได้ การพัฒนาระบบอุตสาหกรรม การตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่างๆ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ จนมาถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ที่ประเทศได้ทำการพัฒนาชุมชนฐานราก สร้างความเข้มแข็งของชุมชน และเครือข่ายชุมชนกำหนดให้ชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ มีการพัฒนาโดยชุมชน มีการจัดการทรัพยากรภายในชุมชน และสิ่งแวดล้อมจนมาถึงการนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการ ทำให้เกิดมิติการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนมากยิ่งขึ้น เกิดเป็นกระแสการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรมชุมชน เสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาภายในตัว และการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดเป้าหมายรวมการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประกอบด้วย

คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัว ได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนร่วม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความเป็นไทย ฯลฯ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017) จากข้อความนี้จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญกับการสร้างและการพัฒนาชุมชน การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ บริการ และการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ รวมถึงการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมไปในตัว ด้วยการใช้วัฒนธรรมองค์กรชุมชนท้องถิ่น เพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นของตน เช่น การใช้ระบบความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ซึ่งเป็นศักยภาพของชุมชน ใช้ความเชื่อในการสร้างความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนและแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาในลักษณะของเครือข่ายทางสังคมและการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน วัฒนธรรมองค์กร ชุมชนท้องถิ่นจัดเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญอยู่คู่ชุมชนมาตั้งแต่ครั้งอดีต (Phrabaidega Supot, 2013) และ

เมื่อวัฒนธรรมคือ สิ่งสะท้อนความนึกคิดและวิถีชีวิตของคนในแต่ละสังคมที่มนุษย์ในอดีตได้พยายามสร้างสรรค์ขึ้น และได้ตกทอดเป็นมรดกสืบมาจนถึงคนรุ่นปัจจุบันและมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ไว้ (Office of National Environment Board, 1980) ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ความเข้มแข็งและความอ่อนแอของชนบทเป็นประเด็นที่กล่าวถึงกันมาก ดังนั้นยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือ การสร้างความเข้มแข็งให้ชนบท แต่หากพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วชนบทอ่อนแอ เนื่องจากขาดวัฒนธรรมในความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรักในชุมชนของตนเองน้อยลง ในทางตรงกันข้ามชุมชนที่มีศักยภาพในการพึ่งตนเองอย่างต่อเนื่อง ได้อาศัยวัฒนธรรม ประเพณี พฤติกรรม แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน สามารถควบคุมการจัดการปัญหาท้องถิ่นด้วยภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่างๆ (Choosawat, 2012)

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ “ชาวอีสาน” หรือประชากรที่มีภูมิลำเนาถิ่นเกิดอยู่ในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีลักษณะของวิถีชีวิตที่แตกต่างจากประชากรในภูมิภาคอื่นๆ เพราะอิทธิพลทางวัฒนธรรมของชาวลาวที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ประกอบกับปัจจัยในทางภูมิศาสตร์ที่มีสภาพภูมิอากาศที่ร้อนและแห้งแล้ง จึงส่งผลกระทบต่อสภาพทางภูมิศาสตร์ ทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย

จากปัจจัยทางสภาพภูมิศาสตร์นี้เอง จึงทำให้สามารถจำแนกประชากรที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็น 2 กลุ่มคือ อีสานตอนบนและอีสานตอนล่าง ลักษณะของสังคมที่มีรูปแบบของวิถีชีวิตชนบทธรรมนิยม ประเพณี สำเนียงภาษา และชาติพันธุ์ จึงทำให้เกิดการสร้างสรรคภูมิปัญญาท้องถิ่นจนกลายเป็นรูปแบบของวัฒนธรรม ชาวอีสานนับเป็นเชื้อสายไทยแท้และสืบเชื้อสายมาจากชาติพันธุ์ลาว ปัจจุบันยังมีการรักษาวัฒนธรรมต่างๆ ที่เป็นผลของอิทธิพลทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์อย่างชัดเจนของชาวอีสานคือ วัฒนธรรมการพูด (Boonket et al., 2014) และการตั้งถิ่นฐาน

หรือภูมิลำเนาของคนโบราณ ยึดหลักการสร้างบ้านแปงเมืองใกล้ๆ แหล่งน้ำ เพื่อจะอำนวยความสะดวกในการใช้สอยด้านอุปโภคบริโภคและด้านเกษตรกรรม ซึ่งเป็นหัวใจหลักในการดำเนินชีวิตในช่วงแรกๆ เพราะสภาพพื้นที่ที่มีความแห้งแล้ง การอาศัยอยู่ใกล้แหล่งน้ำจึงเป็นสิ่งจำเป็น ความสมบูรณ์ของแหล่งน้ำเป็นตัวกำหนดการขยายตัวของชุมชน และเกิดการพัฒนาชุมชนตามริมแม่น้ำที่สำคัญๆ

อำเภอโพนพิสัยเป็นหนึ่งในอำเภอของจังหวัดหนองคาย มีกลุ่มประชากรส่วนมากเป็น “ชุมชนชาวอีสาน” ต่างก็ดำรงชีวิตด้วยการอิงอาศัยแหล่งน้ำเป็นตัวขับเคลื่อนวิถีชีวิต สังคม และเศรษฐกิจมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีชุมชนริมแม่น้ำที่สำคัญๆ และหลายชุมชน ได้แก่ ชุมชนริมแม่น้ำโขง ชุมชนริมแม่น้ำสงคราม ชุมชนริมน้ำสวย ชุมชนห้วยปากสวย ชุมชนห้วยทอน และชุมชนห้วยหลวง ส่วนห้วยหลวงนั้น ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาภูพานในเขตจังหวัดอุดรธานี เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ไหลจากทางใต้ไปทางเหนือลงสู่แม่น้ำโขงในบริเวณอำเภอโพนพิสัย ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนเก่าแก่มากมาตั้งแต่อดีตสืบเนื่องมาจากสมัยอาณาจักรล้านช้าง เรียกชุมชนนี้ว่า เมืองปากห้วยหลวง และในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์เรียกว่า เมืองโพนพิสัย จนเมื่อ พ.ศ. 2436 (รศ.112) รัชกาลที่ 5 สยามถูกกดดันจากฝรั่งเศส ห้ามไม่ให้มีกองทหารติดอาวุธอยู่ในบริเวณ 25 กิโลเมตรจากชายแดน จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายที่ทำการมณฑลลาวพวนจากเมืองหนองคายมาตั้งอยู่ที่บ้านเดื่อหมากแข้ง และเมืองโพนพิสัย มีฐานะเป็นหัวเมืองจัตวา ต่อมาภายหลังเปลี่ยนมาเป็นอำเภอโพนพิสัยขึ้นกับเมืองอุดรธานี เมื่อ พ.ศ. 2450

ต่อมา พ.ศ. 2458 อำเภอเมืองหนองคาย ซึ่งเคยเป็นอำเภอหนึ่งของเมืองอุดรธานี ได้รับการยกฐานะเป็นจังหวัดหนองคาย อำเภอโพนพิสัยจึงได้ขึ้นกับจังหวัดหนองคายตั้งแต่นั้นมา (Ministry of Interior, 1999) แต่ชุมชนดั้งเดิมก็ยังคงอาศัยอยู่ในบริเวณริมปากแม่น้ำห้วยหลวงอยู่เช่นเดิม วิถีชีวิตชุมชนวัฒนธรรมประเพณียังคงมีอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษารองการอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย ที่สอดคล้องกับกรอบแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ในประเด็นสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทิศทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะสามารถรู้ได้ถึงถึงความเข้มแข็งในด้านการอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิตชุมชนของคนในชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง พร้อมกับการดำรงอยู่ของวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่และมีการสืบเนื่อง เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนและสร้างองค์ความรู้ในทางสังคมศึกษาแก่ชุมชนและองค์กรต่างๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความเชื่อในการอนุรักษ์ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย

ทบทวนวรรณกรรม

Office of the Royal Society (2013) ให้ความหมายคำว่า “ชุมชน” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2544 กล่าวว่า ชุมชน หมู่บ้าน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ที่มีคนอาศัยอยู่มาก

Chareonwongsak (2001) ชุมชน หมายถึง สังคมที่คนเห็นประโยชน์และรู้จักใช้ประโยชน์จากชุมชน ให้ประโยชน์ตอบแทนแก่ชุมชน คนในสังคมจะได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมเป็นสมาชิกของชุมชนใดชุมชนหนึ่งหรือหลายชุมชนที่เหมาะสมกับตน ส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันเป็นชุมชนขนาดเล็กๆ เป็นจำนวนมากและมีความหลากหลาย โดยแต่ละชุมชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและแนวทางการดำเนินงาน

ที่ชัดเจนและเป็นผลดีต่อสมาชิกทั้งทางกายภาพ จิตใจ และก่อประโยชน์ต่อสังคมรวม ไม่มีใครต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวต่อสู้ชีวิตเพียงลำพัง แต่ทุกคนจะได้รับการโอบอุ้มและช่วยเหลือจากชุมชน

Phetcharaburanin & Rattanawongkhoe (2018) ได้ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านคร้ว ผลการวิจัยพบว่า 1) ภูมิปัญญาของชุมชนบ้านคร้ว มี 5 ด้านคือ (1) ด้านอาหารคาว มี 12 ชนิด อาทิ บอบบอญวน แกงส้มเขมร ซำเป็อน (2) ด้านอาหารหวาน มี 17 ชนิด อาทิ บาบอสะเด็ด อาป่า มุดากำปง (3) ด้านการทอผ้าไหม (4) ด้านการแต่งกาย และ (5) ด้านการแสดงนาเสบ และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพมี 2 ด้านคือ (1) ด้านพันธุ์พืชที่ปลูกในชุมชนคือ พืชสมุนไพรและพืชผักสวนครัว (2) ด้านชาติพันธุ์วรรณของมนุษย์คือ มีความหลากหลายทางศาสนา 2) จากการสัมภาษณ์ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ชุมชนทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาของชุมชนบ้านคร้ว จำนวน 1 เล่ม โดยเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา กรรมวิธี แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาในด้านอาหารคาว อาหารหวาน ด้านการทอผ้าไหม ด้านการแต่งกาย และด้านการแสดงนาเสบ

Kritsanaphan (2004) ได้ศึกษาการอนุรักษ์ชุมชนที่มีลักษณะทางวัฒนธรรม ชุมชนเรือนแพทำน้ำสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี โดยมีมาตรการหรือแนวทางซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ทางกายภาพคือ ตัวเรือนและสภาพแวดล้อม ทางนามธรรมคือเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่สืบทอดมาตลอดตั้งแต่อดีต โดยมีแนวทางในการอนุรักษ์คือ การประชาสัมพันธ์ มาตรการทางกฎหมายในการออกแบบและปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ที่ประกาศเขตเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตกิจกรรมทางวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า ชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ และชุมชนย่อมมีการดำเนินชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของแต่ละชุมชน จึงจะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยจากภาคสนาม (Field Work) เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระภิกษุ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน จำนวน 15 รูป/คน โดยนำข้อมูลที่ได้มา ประกอบเนื้อหาวิจัย โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสารสิ่งตีพิมพ์ ที่เกี่ยวกับการศึกษาการอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิต ชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่มีภูมิปัญญา อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์กับการวิจัย ภาคสนาม ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยใช้บุคคลที่เป็นแบบอย่างทางการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชน แบบเจาะจงผู้นำชุมชนและนักอนุรักษ์ในอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย จำนวน 15 รูป/คน จากผู้นำชุมชน 4 ชุมชน และผู้นำด้านการอนุรักษ์ ประกอบด้วย

ชุมชน	พระภิกษุ	ชาย	หญิง	รวม (รูป/คน)
วัดมณีโคตร	1	2	2	5
วัดศรีเกิด	-	1	1	2
วัดโพธิ์ชัย	-	1	2	3
วัดจุมพลเมือง	1	2	2	5
รวม	2	6	7	15

และสร้างชุดคำถามเพื่อหาข้อมูลในการวิจัย ด้านการอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง และแนวทางการอนุรักษ์ชุมชน โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีผู้นำชุมชน พระภิกษุ ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการอนุรักษ์ชุมชนในพื้นที่ โดยสร้างแบบสัมภาษณ์ มีเนื้อหาสภาพการอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิตชุมชน และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิถีชีวิต 2) ด้านวัฒนธรรม 3) ด้านสิ่งแวดล้อม

และ 4) ด้านความเชื่อ และแนวทางการอนุรักษ์วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) เรียบเรียงและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากด้านตำราเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ภาคสนาม

2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดนั้น ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3) นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

4) สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Work) โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. การอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความเชื่อ ในการอนุรักษ์ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง มีอยู่ 4 ด้านคือ 1) ด้านวิถีชีวิต ชาวชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงยังคงให้ความเคารพผู้อาวุโส มีการเกื้อกูลกันและกัน มีความสามัคคี และร่วมทำสาธารณะประโยชน์ร่วมกันอยู่เสมอ 2) ด้านวัฒนธรรม ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงเวลามีงานส่วนรวมก็มักจะมาทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมการบูรณปฏิสังขรณ์ ร่วมกันสืบต่ออนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมประเพณีไว้ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงมีการรักษาสภาพแหล่งน้ำ รักและหวงแหน ส่งเสริมคนรุ่นหลังให้ความสำคัญต่อทรัพยากร ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาแหล่งน้ำอยู่เสมอ 4) ด้านความเชื่อ

ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงนั้นยังให้ความเคารพในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็นและสิ่งที่เห็น ร่วมกันมีจิตสำนึกของชุมชน รมรงค์ให้เห็นรู้คุณค่าของอดีตและปลูกฝังความเชื่อให้แก่เยาวชนรุ่นหลังอยู่เสมอ

2. แนวทางการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย มีอยู่ 3 ด้านคือ 1) การอนุรักษ์ ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงเป็นชุมชนที่ถือได้ว่า เป็นชุมชนขนาดเล็กที่มีเข้มแข็งของอำเภอโพนพิสัย เพราะระบบของสังคมมีความเอื้อเฟื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี เวลาที่มีกิจกรรมต่างก็ช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน เป็นชุมชนที่มีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี 2) การฟื้นฟู ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีจากอดีตให้มีการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเมื่อมีงานประเพณี เช่น ประเพณีทำบุญบั้งไฟ เป็นความเชื่อในเรื่องของการขอฝนของชาวอีสาน โดยบุญบั้งไฟจะจัดขึ้นในเดือน 7 เป็นต้น และ 3) การประยุกต์ มีการอนุรักษ์และการประยุกต์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้ยังคงอยู่ เช่น ทำบุญไหลเรือไฟ ทำบุญสงกรานต์ ทำบุญข้าวประดับดิน และทำบุญออกพรรษา ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาชมบั้งไฟพญานาคที่ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง อีกทั้งชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงมีตลาดการค้าริมฝั่งแม่น้ำโขงที่ด่านจุดผ่อนปรนไทย-ลาว

อภิปรายและสรุปผล

1. การอนุรักษ์ชุมชนกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความเชื่อ ในการอนุรักษ์ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 ด้านวิถีชีวิตพบว่า ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงยังดำเนินชีวิตแบบการให้การเคารพผู้อาวุโส โดยมีวัฒนธรรมดั้งเดิมในการดำเนินชีวิต รู้จักความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อบุคคลผู้เฒ่าอยู่ในชุมชน และการให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนเป็นอย่างดี มีการเกื้อกูลกันและกัน เพราะยังมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกันภายในชุมชนนั่นเอง ความสามัคคีกัน

ภายในชุมชนร่วมมือร่วมใจกันในการช่วยเหลืองานด้านสาธารณะประโยชน์ กิจกรรมการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และการทำประโยชน์ร่วมกันในการอนุรักษ์วิถีชีวิตของชุมชนมาโดยตลอด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tangtrakunsup (2008) ที่ได้ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนอัมพวา สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมระดับสูงพบว่า คนในชุมชนอัมพวามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สอดคล้องกับ Tantivejkul (2000) ที่สรุปไว้ว่า ความพอดีด้านสังคมคือ การนึกกำลังเกื้อกูลต่อกัน รู้จักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว และชุมชนรู้จักนึกกำลังร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Juchooy (2012) ที่ได้ศึกษาวิถีชีวิตคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อยตอนบน จังหวัดนนทบุรี ที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า คนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันและได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากคนในชุมชนด้วยกันเป็นอย่างดี ให้ความเคารพผู้นำชุมชนและผู้อาวุโสในชุมชน และสอดคล้องกับ Suetrong (2016) พบว่า ประชาชนทุกคนรู้สึกรักผูกพัน ห่วงแหน เชื้อถือ เคารพ และศรัทธาแม่น้ำท่าจีนเป็นอย่างมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งประชาชนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ในการอุปโภคและบริโภคจากแม่น้ำท่าจีนในชีวิตประจำวันจึงตระหนักถึงคุณค่าของแม่น้ำท่าจีน มากกว่านั้นประชาชนทุกคนเห็นว่าแม่น้ำท่าจีนเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และศาสนาของคนในชุมชนอีกด้วย

1.2 ด้านวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงมีความผูกพันทางด้านศิลปกรรมที่สูง และมีสิ่งที่เคารพศรัทธาที่เหมือนๆ กัน ส่งผลให้เกิดเป็นจารีตวัฒนธรรมการช่วยเหลือร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรมต่างๆ เมื่อมีกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี ประชาชนมีความร่วมมือกันในการร่วมทำกิจกรรม ร่วมมือร่วมใจกันบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ ภายในชุมชนให้มีความคงทนและมีปรากฏอยู่จนถึงทุกวันนี้ ร่วมกันสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม เช่น งานพิธีกรรมทางศาสนา งานศพ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ และงานสงกรานต์พ้อ

พระเสีียง ที่ชาวชุมชนร่วมกันสืบทอดเป็นประจำทุกปี และการร่วมกันอนุรักษ์รักษา มีพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ ประเพณีสงกรานต์น้ำหลวงพ่พระเสีียง บุญไหลเรือไฟและชมบั้งไฟพญานาคในช่วงเทศกาลออกพรรษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Juchooy (2012) ได้ศึกษาวิถีชีวิตคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อย ตอนบน จังหวัดนนทบุรี ที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า คนในชุมชนมีความรักและหวงแหนวัฒนธรรมประเพณีทางสายน้ำ และรักท้องถิ่นที่อยู่อาศัยริมคลองของตนเอง มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชนคือการเชื่อฟังบรรพบุรุษ สืบทอดวัฒนธรรมทางพุทธศาสนา และกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง มีความสุขเมื่อได้ประกอบกิจวัตรประจำวันทางสายน้ำ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Yaizing & Thirawong (2011) ที่ศึกษาชุมชนเพื่อการรองรับกิจกรรมการเกษตรเชิงนิเวศตามแนวพระราชดำริของเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาบ้านร่องเย็น อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่าเอกลักษณ์ความเป็นวิถีล้านนาตะวันออกของประเทศไทยที่ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุข บรรยายภาพความอบอุ่นในการเอาใจใส่แบบญาติพี่น้อง การพึ่งพาช่วยเหลือ รวมถึงวัฒนธรรมการให้สามารถพบได้ที่บ้านร่องเย็น และที่สำคัญคือ วัฒนธรรมความพอเพียง หรือการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

1.3 ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์รักษาสภาพแหล่งน้ำ เพราะวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับสายน้ำ จึงให้ความสำคัญกับการรักษาแหล่งน้ำเป็นอย่างดี แต่ละชุมชนต้องรักษาความสะอาด ทำให้แหล่งน้ำลำคลองห้วยหลวงยังคงใสอยู่ตลอดเวลารักและหวงแหน โดยรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในแหล่งน้ำที่เป็นสายชีวิตหล่อเลี้ยงชุมชนมาตั้งแต่สมัยโบราณ และให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตเท่ากับแม่น้ำโขง การให้ความสำคัญต่อทรัพยากรทางน้ำที่หลากหลาย เพราะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาและเป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญ และการร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาด้วยโครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยหลวงตอนล่าง โดยการก่อสร้างสถานีสูบน้ำขนาดใหญ่เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมใน

เขตพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Juchooy (2012) ได้ศึกษาวิถีชีวิตคนในชุมชนริมคลองบางกอกน้อย ตอนบน จังหวัดนนทบุรี ที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ด้วยคนในชุมชนแต่ละครอบครัวมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดร่วมกันปลูกต้นไม้รักษาสิ่งแวดล้อมชุมชนให้สะอาดร่มรื่นน่าอยู่ ร่วมมือกันรณรงค์ไม่ใช้สารเคมีเร่งผลผลิตเพื่อผลกำไรและร่วมกันอนุรักษ์ลำน้ำให้ใสสะอาด สอดคล้องกับ Department of Community Development (2007) ที่อธิบายว่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ฉลาดคือ การรู้จักใช้อย่างรอบคอบซึ่งเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด สอดคล้องกับ Buasuang (2016) ได้ศึกษาเรื่อง แหล่งการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง (บ้านคลอง-สองร่อง) โจทย์ร่วมระหว่างทีมวิจัยและชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านได้ใช้ภูมิปัญญาอันเกิดจากการสังเกต การเฝ้าดูวิถีชีวิตของทรัพยากรสัตว์น้ำในท้องทะเลและแม่น้ำ มีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ ชาวบ้านเรียนรู้ถึงแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำประเภทต่างๆ ทุกชนิด ตลอดจนเรียนรู้ถึงสภาวะและผลของธรรมชาติ จนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น รู้สภาวะน้ำขึ้น-น้ำลง รู้ถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของลม และรู้ถึงลักษณะนิเวศน์ที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำประเภทต่างๆ

1.4 ด้านความเชื่อพบว่า ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงมีวิถีแนวทางในการอนุรักษ์ที่สัมพันธ์กับความเชื่อในเรื่องเคารพในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่พระเสีียง วัตถุมงคล และความศักดิ์สิทธิ์ของพญานาคประจำแม่น้ำโขง ซึ่งในวันออกพรรษาจะมีปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติเกิดขึ้นกลางลำน้ำโขงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคือ “บั้งไฟพญานาค” และเคารพในบรรพบุรุษที่เสียชีวิต มีจิตสำนึกของชุมชนในการใช้ทรัพยากรทางน้ำ ในช่วงออกพรรษาจะมีการทำพิธีเคารพแม่น้ำ การรู้คุณค่าของอดีต โดยชาวชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงนั้นมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายคือ กลุ่มไทพวน กลุ่มชาวไทยอีสาน กลุ่มไทครว และกลุ่มคนญวน ซึ่งมีการอพยพมาตั้งแต่

เจ้าพระยาจักรี พ.ศ. 2321 สมัยเจ้าอนุวงศ์ พ.ศ. 2369 สมัยท้าวสุวอธรรมา พ.ศ. 2371 และสมัยสงครามอินโดจีน พ.ศ. 2436 โดยพระยาศรีสุรศักดิ์สุนทร (พระยาสุนทรธรรมาธาดา) เจ้าเมืองบริคณฺฑนิคม ซึ่งเป็นเจ้าเมืองโพธิ์พิสัยคนแรกในยุครัตนโกสินทร์ และการปลูกฝังความเชื่อมีทั้งความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขง (พญานาค) จนเกิดเป็นประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีไหลเรือไฟ และพิธีบวงสรวงบูชาพญานาค ในเทศกาลออกพรรษาของทุกปี และมีปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคปรากฏให้ประชาชนทั่วทุกประเทศและโลกได้มาชมปรากฏการณ์นี้ สอดคล้องกับที่ Srisilpakorn (2014) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตคนกับป่า กรณีศึกษาชุมชนในบริเวณเขตป่าสัมปทานป่าสงวนแห่งชาติดงใหญ่ ตำบลลำนองรอง อำเภอนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ประเพณีความเชื่อของชุมชนเก่าบาตรมีทั้งแบบที่เป็นความเชื่อดั้งเดิมและความเชื่อที่ได้จากการปรับสภาพตามสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อและประเพณีทั้ง 5 ของชุมชนเก่าบาตรเป็นภูมิปัญญาชุมชนจากการศึกษาคนที่ชาวบ้านชุมชนเก่าบาตรจะเข้ามาอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการประกอบพิธีทางศาสนาและความเชื่ออยู่แล้ว เมื่อเข้ามาอาศัยในพื้นที่นี้จึงนำความเชื่อเหล่านี้ติดตัวเข้ามาด้วย ความเชื่อชุมชนส่วนหนึ่งมาจากความศรัทธาที่ชาวบ้านมีอีกส่วนหนึ่งคือ การนำวัฒนธรรมมาเป็นข้อต่อรองกับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้เพื่อร้องขอพื้นที่ทำกิน และสอดคล้องกับ Sattayawatthana (1984) ได้กล่าวไว้ในสิทธิชุมชนท้องถิ่นบ้านครัว กรณีการสร้างทางด่วนทับชุมชนว่า ชุมชนบ้านครัวมีมาสมัยรัตนโกสินทร์ ได้อธิบายความพิเศษของชุมชนบ้านครัวไว้ว่า เป็นชุมชนที่มีอดีต รู้จักอดีต และรู้คุณค่าของอดีต เนื่องจากบรรพชนของชุมชนเคยเป็นกองอาสาจาม จิตวิญญาณที่มี “สำนึกประวัติศาสตร์” ส่วนนี้จึงสืบทอดมากลายเป็นผลึกของจิตสำนึกชุมชนที่ยืนหยัดพิทักษ์บ้านครัวมิให้ “ทางด่วน” มาเล่นทับ

2. แนวทางการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย สรุปได้ดังนี้

2.1 การอนุรักษ์

ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงเป็นชุมชนที่ถือว่า ชุมชนเข้มแข็งของอำเภอโพธิ์พิสัย เพราะระบบของสังคมมีความเอื้อเพื่ออาหารซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี เวลาที่มีกิจกรรมต่างก็ช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน เป็นชุมชนที่มีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีโครงการกำจัดขยะมูลฝอยภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รักษาความสะอาด โดยการกำกับดูแลโดยประธานชุมชน โดยทุกคนจะต้องรักษาความสะอาดทั้งบนบกและในน้ำ ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนพึ่งพาตนเอง ชุมชนมีความสามัคคีกัน มีความห่วงใยกัน วิถีชีวิตของชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงเป็นชุมชนแบบเครือญาติส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องกันทั้งสิ้น เพราะเป็นชุมชนถิ่นฐานเก่าแก่อายุนาน โดยมีการปลูกบ้านเรือนอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีอันเดียวกันทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น

2.2 การฟื้นฟู

ชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีจากอดีตให้มีการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเมื่อมีงานประเพณี เช่น ประเพณีทำบุญบั้งไฟ เป็นความเชื่อในเรื่องของการขอฝนของชาวอีสาน โดยบุญบั้งไฟจะจัดขึ้นในเดือน 7 เป็นงานสำคัญเกี่ยวกับการทำนาของเกษตรกร โดยในแต่ละหมู่บ้านจะนำเอาบั้งไฟมาจุดประชันแข่งขันกัน งานประเพณีบุญแข่งเรือจัดขึ้นตรุษริมแม่น้ำปากห้วยหลวงในช่วงเทศกาลออกพรรษาพร้อมกับการไหลเรือไฟและชมบั้งไฟพญานาค และชาวชุมชนจะมาร่วมงานประเพณีกันอย่างพร้อมเพียง เช่น การสงฆ์น้ำหลวงพ่อบุญเลี้ยงประเพณีสงกรานต์ และงานจี่ งานไหว้เจ้าปู่แม่ย่าของคนในชุมชน โดยไม่มีการแบ่งแยกชาติพันธุ์ และการบวงสรวงพญานาคในเทศกาลออกพรรษาก่อนที่จะถึงเวลาของการชมลูกไฟที่ลอยขึ้นมาจากแม่น้ำโขง การจัดงานพิธีบวงสรวงอนุสาวรีย์พระยาสุนทรธรรมาธาดา อดีตเจ้าเมืองโพธิ์พิสัย ประกอบด้วยกิจกรรมพิธีบั้งสุกุลทำบุญถวายภัตตาหารพระสงฆ์ พิธีพราหมณ์วางพวงมาลา กองเกียรติยศ ยิงสลุต และรำบวงสรวงเป็นประจำทุกปี เพื่อรำลึกถึงคุณของเจ้าเมืองโพธิ์พิสัย

ในอดีต โดยหน่วยงานราชการ เอกชน และประชาชน ได้ให้ความสำคัญในการฟื้นฟูประเพณีที่สำคัญๆ ภายในชุมชนเป็นอย่างดี

2.3 การประยุกต์

มีการอนุรักษ์และการประยุกต์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นให้ยังคงอยู่ เช่น ทำบุญไหลเรือไฟ ทำบุญสงกรานต์ ทำบุญข้าวประดับดิน และทำบุญออกพรรษา ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาชมบั้งไฟพญานาคที่ชุมชนริมปากแม่น้ำ

ห้วยหลวง อีกทั้งชุมชนริมปากแม่น้ำห้วยหลวงมี ตลาดการค้าริมฝั่งแม่น้ำโขงที่ด่านจุดผ่อนปรนไทย-ลาว โดยมีสินค้าไทยและลาวมาขายตลอดช่วงเช้าในวัน อังคารและวันเสาร์ ทำให้มีเม็ดเงินทางการค้าอย่างมาก และทำให้ชาวบ้านเกิดอาชีพ มีการนำสินค้าทางการเกษตร และอุตสาหกรรมจากรีสาน สิ่งทอ มาค้าขาย ให้กับชาวไทยและชาวลาว เกิดการพัฒนาทั้งทางด้าน สังคม และเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก

References

- Boonket, K., Meepiam, C., Lajunnon, P., Chansaengsri, A., Sonbutnak, A. & PhooPraingam, S. (2014). *The Boon Pa Wade Festival: A Case Study of Thai-Lom People, Lomsak District and Lom Kao District, Phetchadun Province*. Phetchabun Rajabhat University. [in Thai]
- Buasuang, A. (2016). Learning Resources lifestyle Mae Klong River. (Ban Khlong Rong): Our shared between researchers and communities. *Journal of Public Health and Development*, 5(3), 129-138. [in Thai]
- Chareonwongsak, K. (2001). *Popular community: break through the community crisis*. Bangkok: Success Media. [in Thai]
- Choosawat, S. (2012). *The Application of Populay Wisdom for Community Empowerment's Ban Lohhan Amphur Pabon Phattalung Province*. Politics and Government, Faculty of Political Science, Hatyai University. [in Thai]
- Department of Community Development. (2007). *Knowledge about sufficiency economy and Thai society*. Bangkok: Espress Company. [in Thai]
- Juchooy, S. (2012). *Way of Life in Upper Bangkoknoi – Cannal Nonthaburi province to Sufficiency Economy Concept*. Research Report, Rajapruk University. [in Thai]
- Kritsanaphan, A. (2004). *Towards the conservation of cultural landscape : a case of raft house settlement, Sagackrang River, Uthai-thani province*. Master's Thesis, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang. [in Thai]
- Ministry of Interior. (1999). *The culture of historical development Character and wisdom, Nong Khai province*. Bangkok: Ministry of Interior, Ministry of Education, The Fine Arts Department. [in Thai]
- Office of National Environment Board. (1980). *Summary of the seminar on environmental conservation in art and cultural heritage in Kamphaeng Phet province*. Bangkok: Office of National Environment Board. [in Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *Economic development plan and the National Society No. 12 (2017 -2020)*. Retrieved March 31, 2017, from https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 [in Thai]

- Office of the Royal Society. (2013). *Royal Academy dictionary 2011*. Bangkok: Siri Wattana Interprint. [in Thai]
- Phetcharaburanin, P. & Rattanawongkhue, A. (2018). The Study of Conservation and Recovery of the Way of Life, Culture, Wisdom and Utilization from the Biological Diversity of Bankrua Community. *Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 23(1), 64-72. [in Thai]
- Phrabaidega Supot. (2013). *A Study of the Processes of Natural Resources and Community Organization Culture Management in Ubonratchathani Province*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University. [in Thai]
- Sattayawatthana, S. (1984). *Right of Local Community in Ban Krua: Case of Overlapped Express Way Construction*. Bangkok: Nititham Publishing. [in Thai]
- Srisilpakorn, W. (2014). A Study of Way of Life and Forest: A Case of Communities In Dongyai National Forest Reserves, Lom Nang Rong Locality, Non Din Daeng District, Buriram Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University*, 33(6), 187-192. [in Thai]
- Suetrong, J. (2016). A Study of the Community Life and Conservation of the Tha Chin River: A Case Study in Yanyao, Samchuk District, Suphanburi Province. *The 1st RUSNC, Rajamagala University of Technology Suvarnadhumi*. [in Thai]
- Tangtrakunsup, S. (2008). *The Study of Ampawa Community Way of Life in Samutsongkram Province Pertinent to Sufficiency Economy Concept*. Master of Science in Geosocial Based Sustainable Development, Maejo University. [in Thai]
- Tantivejkul, S. (2000). *Sufficiency Economy in accordance with the royal initiative*. National Economic and Social Advisory Council. [in Thai]
- Yaiying, A. & Thirawong, K. (2011). *The Study of Community for Supporting Agro-Ecotourism Activities to Along the Sufficiency Economy: A Case Study of Ban Rongyen, Song District, Phrae Province*. Research Report, Maejo University Phrae Campus. [in Thai]

Name and Surname: Anan Katiyachan

Highest Education: Master of Arts, Naresuan University

University or Agency: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus

Field of Expertise: Program in Social Studies

Name and Surname: Chanapon Dulyakasam

Highest Education: Master of Arts, Sri Nakharinwirot University

University or Agency: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus

Field of Expertise: Program in Social Studies

Name and Surname: Sompong Sankoontown

Highest Education: Master of Arts, Mahasarakham University

University or Agency: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus

Field of Expertise: Program in Social Studies